

106. Perjantaina 20 päivänä syyskuuta 1996

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaalit

1) Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali 3244

Ainoa käsittely

2) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta ja eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta sekä eduskunnan vaalisaännön 1 §:n muuttamisesta ”

Puhemiesneuvoston ehdotus 1/1996 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 5/1996 vp

Lähetekeskustelu

3) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta 3245

Lakialoite 39/1996 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

4) Lakialoite laiksi tuloverolain 31 §:n muuttamisesta 3249

Lakialoite 40/1996 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

5) Lakialoite laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 3249
Lakialoite 41/1996 vp (Minna Karhunen /kok)

6) Lakialoite tuloverolain muuttamisesta 3250

Lakialoite 42/1996 vp (Aapo Saari /kesk ym.)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L. sekä edustajat Alaranta, Biaudet, Halonen, Hyssälä, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kalliomäki, Karhunen, Karjalainen, Kemppainen, Kukkonen J., Laitinen, Lapintie, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Niinistö, Nikula, Norrback, Ojala O., Pietikäinen S., Pohjola T., Rantanen, Rosendahl, Salolainen, Skinnari, Smeds, Tennilä, Tulonen, Virtanen ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Markkula M., Laitinen, Halonen, Biaudet ja Norrback.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Karhunen, virkatehtävien vuoksi ed. Halonen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, S-L. Anttila, Juhantalo, S. Pietikäinen, T. Pohjola, Rantanen,

Rosendahl, Skinnari, Tennilä, Tulonen ja Wide-
roos sekä

tämän kuun 27 päivään virkatehtävien vuoksi
ed. Kalliomäki ja yksityisasioiden vuoksi ed. Sa-
lolainen.

Uudet hallituksen esitykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan
presidentti on tänään antanut eduskunnalle hal-
lituksen esitykset n:ot 119—129.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 19 päivänä
syyskuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kir-
jelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäivä-
järjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan
unionin asia n:o U 47.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään
toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suu-
reen valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokun-
nan ja ulkoasiainvaliokunnan on annettava lau-
sunto.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnal-
le ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet
vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 560—562
ja 565. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt
jaettu edustajille.

Ed. Saaren ym. välikysymys työllisyyden paranta- misesta ja eriarvoisuuden vähentämisestä

Välikysymys 3/1996 vp

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyk-
sen esitellään ed. Saaren ym. välikysymys n:o 3
työllisyyden parantamisesta ja eriarvoisuuden
vähentämisestä (VK 3/1996 vp).

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Valtiovallan velvollisuutena on puuttua va-
paiden markkinavoimien yhteiskunnassa syn-
nyttämiin epäkohtiin. Lipposen hallitus ei näin

tee vaan lisää toiminnallaan kansan kahtiajakoa.
Hallitus on asettunut niiden hyväosaisten menes-
tyjen puolelle, joilla on hyvä ja turvattu toimeen-
tulo. Ihmisten eriarvoisuutta lisäävä hallituksen
linja näkyy suurtyöttömyyden jatkumisena, so-
siaaliturvan leikkauksissa varsinkin lapsiperhei-
den kohdalla, veroratkaisujen kohdentamisessa,
alueellisten erojen kasvuna ja ikäsyryntänä.

Hallitus on täysin epäonnistunut työttömyy-
den alentamisessa, vaikka se ohjelmassaan ni-
menomaan asetti päätavoitteekseen työttömyy-
den puolittamisen. Hallituksen oma seurantarap-
ortti kertoi, että jo viime kesäkuussa tästä puo-
littamistavoitteesta oltiin jäljessä 50 000 työtön-
tä. Elokuussa työttömiä oli 439 600. Tilastoituja
työttömiä oli tällöin 8 623 vähemmän kuin tou-
kokuussa 1995. Suunnilleen sama määrä nuoria
työttömiä on poistettu työttömyystilastoista vie-
mällä heiltä oikeus työmarkkinatukeen.

Viime vuonna Suomessa alkoi noin 800 000
työttömyysjaksoa. Työttömyys koskee siis välit-
tömästi paljon suurempaa määrää ihmisiä kuin
kuukausittaiset tai vuosittaiset työttömyystilas-
tot tai prosentit kertovat. Tämän yhteiskunnan
suurimman ongelman edessä hallitus on antautu-
nut, sillä ensi vuoden talousarvioesitys ei sisällä
uusia esityksiä työllisyyden parantamiseksi.

Työelämän ulkopuolelle on syrjäytymässä
yhä suurempi joukko pitkäaikaistyöttömiä ja
nuoria, jotka eivät saa ensimmäistäkään työ-
paikkaansa. Työministeriön tilastojen mukaan
naisten työttömyys on kasvanut ja työttömyyden
alueelliset erot ovat lisääntyneet.

Viimeisen Sosiaaliturva-lehden pääkirjoitus
käsittelee nuorin kohdistuvaa ikäsyryntää. Leh-
ti luettelee esimerkkeinä työmarkkinatuen pie-
nentämisen nuorilta työttömiltä, työmarkkina-
tuen lapsikorotusten leikkaamisen ja alle 20-vuo-
tioiden epäoikeudenmukaisen kohtelun opinto-
tuessa. Lehden johtopäätös Lipposen hallituksen
toiminnasta on selkeä: ”Nuoria on järjestelmälli-
sesti syrjitty ja vastuuta on palautettu perheille.
Vanhemmat ovat saaneet huomata elatusvelvol-
lisuutensa jatkuvan, vaikka lapsi olisi jo reip-
paasti keski-ikäinen.”

Hallitus syrjii lapsiperheitä. Lapsilisiä leikat-
tiin 1.7.1995 750 miljoonalla markalla ja kotihoi-
don tukea leikattiin tämän vuoden alusta 700
miljoonalla markalla eli lapsiperheitä vietiin yhe-
teensä 1 450 miljoonaa markkaa. Nelilapsisen
perheen käytettävissä olevia tuloja lapsilisäleik-
kaus on tähän mennessä pienentänyt 5 370 mark-
kaa. Hallituksen omasta selvityksestä ilmenee,
että lasten kotihoidon tuen leikkauksilla on

enimmillään viety jopa yli 1 000 markkaa kuu-kaudessa pienituloisilta monilapsisilta perheiltä. Kotihoidon tuen raju supistus on sosiaali- ja terveysministerin mukaan lisännyt asumistuki-, työttömyysturva- ja toimeentulotukimenoja sekä päivähoitopaikkojen tarvetta.

Hallituksen esittämästä uudesta lasten päivähoitomaksujärjestelmästä hyötyvät eniten suurituloiset päivähoitopalvelujen käyttäjät, ja häviäjinä ovat pienituloiset perheet. Kannustinloukkutyöryhmän loppuraportin mukaan hallitus kaavailee myös työttömyysturvan lapsikorotusten poistamista.

Hallituksen veroratkaisut eivät paranna työllisyyttä, ja ne suosivat suurituloisia. Verokevennyksen ulkopuolelle jää jopa noin 800 000 eläkeläistä, työtöntä, pienituloista ja sosiaaliturvan varassa elävää. Esimerkiksi 40 000 markan kuu-kausituloliselle hallitus antaa vuodessa lähes 10 000 markan tuloveronalennuksen. Hallitus ei alenna eläkeläisten palkansaajia korkeampaa sairausvakuutusmaksua. Hallituksen esitys sähköveron korottamiseksi kiristää kotitalouksien ja työllistävien pienyritysten verotusta.

Hallituksen verolinjaa ovat arvostelleet keskustan lisäksi monet SDP:n kansanedustajat puheenjohtajansa Paasion johdolla, vihreiden puheenjohtaja Brax sekä useat vasemmistoliiton kansanedustajat. Talousarviokeskustelun perusteella voi päätellä, että eduskunnan enemmistö haluaa korjata hallituksen veroesitystä työllistävämmäksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Verokevennys halutaan ohjata pääosin pieni- ja keskituloisille sekä matalapalkka-aloille, jolloin se tehokkaimmin elvyttäisi kulutusta, loisi työpaikkoja ja hillitsisi tuloerojen kasvua. Aikovatko hallitus ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmät toimia tämän eduskunnan enemmistön tahdon mukaisesti?

Suomea uhkaa hallitsematon muuttoaalto, jota hallitus itse vauhdittaa esimerkiksi kuntien peruspalveluihin kohdistamallaan leikkauksilla, aluepolitiikan alasajolla, energiaveroratkaisuilla, maatalouden rajulla supistamisella, postien sulkemisella ja yksityistieavustusten poistamisella.

Hallituksen tänä vuonna tekemät ja ensi vuodelle esittämät budjettileikkaukset kohdistuvat maakuntiin ja lääneihin eriarvoisesti. Kehitys-aluemaakuntien liittojen arvioiden mukaan neljässä eteläisimmässä läänissä leikkaukset ovat tänä ja ensi vuonna yhteensä noin 2 800 markkaa asukasta kohden, kun Lapin, Oulun, Pohjois-Karjalan ja Kuopion lääneissä leikkaus on keski-

määrin noin 3 600 markkaa asukasta kohden. Maakunnittain leikkausten erot ovat vielä tuntu-vasti suurempia.

Tilastokeskuksen mukaan Uudenmaan asu-kaulukku kasvaisi seuraavan 15 vuoden aikana yli 110 000:lla eli enemmän kuin koko Oulun kaupungin väestömäärällä. Muuttoaalto kohdistuu suurimpiin kaupunkeihin ja etenkin pääkaupunkiseudulle. Muuttoliikkeestä kärsivät maaseudun lisäksi pienet kaupungit ja taantuvat teollisuuspaikkakunnat.

Keskittyminen kärjistää ongelmia muuttoliikkeen molemmissa päässä. Muuttotappioalueilla olemassa olevien palvelujen saatavuus vaarantuu ja maaseutua uhkaa autioituminen. Pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa palvelujen saanti vaikeutuu, liikenneongelmat kasvavat, asumiskustannukset nousevat ja sosiaaliset vaikeudet kasautuvat. Helsingissä työttömiä ja pitkäaikaistyöttömiä on jo nyt maan keskiarvoa enemmän. Muuttoliikkeen kiihtyessä heidän asemansa heikkenisi entisestään muuttajien ollessa pääosin hyvin koulutettuja nuoria.

Hallitus toteuttaa vuosina 1996—1999 yhteensä 8 500 miljoonan markan suuruiset kuntien valtionosuuksien leikkaukset ja verotulojen supistukset. Keskimäärin tämä leikkaus merkitsee 1 679 markkaa jokaista kuntalaista kohden. Ääritapauksissa menetys on kuitenkin lähes kaksinkertainen eli 3 200 markkaa asukasta kohden. Tämä merkitsee noin 12 800 markan menetystä nelihenkistä perhettä kohti.

Liian suuret kuntiin kohdistuvat leikkaukset uhkaavat romuttaa monissa kunnissa ihmisille välttämättömät peruspalvelut. Kunnat eivät pysty pitämään riittävästi palveluista vastaavaa henkilökuntaa. Seurauksena ovat lomautukset ja irtisanomiset. Näissä kunnissa on mahdollinen ymmärtää hallituksen vaatimuksia kunnallisveron alentamisesta ja kuntien työllistämisvastuun lisäämisestä.

Hallitus on kääntänyt tylysti selkensä maaseudulle ja maataloudelle. Hallituksen oma maaseutuohjelma on haudattu. Lipposen hallituksen tekemä kansallisen maataloustuen leikkaus 750 miljoonalla markalla voi johtaa Tuomas Kuhmosen tutkimuksen mukaan siihen, että pohjoisen tukialueen tilat menettävät keskimäärin maataloustulostaan kolmanneksen. Hallitus epäonnistui neuvotteluissaan EU-komission kanssa artikla 141:n toteutuksesta, ja nyt Etelä-Suomen viljelijöillä ei ole mitään tietoa tuotannon kannattavuudesta kolmea vuotta pidempään.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Onko hallitus tietoinen politiikkansa kanssa kahtia jakavasta vaikutuksesta ja mihin välittömiin uusiin toimenpiteisiin se aikoo ryhtyä työttömyyden puolittamiseksi sekä sosiaalisen ja alueellisen eriarvoisuuden poistamiseksi?

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 1996

Aapo Saari /kesk
 Anu Vehviläinen /kesk
 Matti Vanhanen /kesk
 Esko Aho /kesk
 Sulo Aittoniemi /kesk
 Olavi Ala-Nissilä /kesk
 Juhani Alaranta /kesk
 Sirkka-Liisa Anttila /kesk
 Maria Kaisa Aula /kesk
 Jorma Huuhtanen /kesk
 Kauko Juhantalo /kesk
 Anneli Jäätteenmäki /kesk
 Timo Kalli /kesk
 Kyösti Karjula /kesk
 Mari Kiviniemi /kesk
 Annikki Koistinen /kesk
 Armas Komi /kesk
 Juha Korkea-oja /kesk
 Ossi Korteniemi /kesk
 Markku Koski /kesk
 Seppo Kääriäinen /kesk
 Markku Lehtosaari /kesk
 Johannes Leppänen /kesk
 Raimo Liikkanen /kesk
 Maija-Liisa Lindqvist /kesk
 Eero Lämsä /kesk
 Hannes Manninen /kesk
 Kari Myllyniemi /kesk
 Tero Mölsä /kesk
 Mauri Pekkarinen /kesk
 Mikko Pesälä /kesk
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Vuokko Rehn /kesk
 Pauli Saapunki /kesk
 Mauri Salo /kesk
 Aino Suhola /kesk
 Hannu Takkula /kesk
 Maija-Liisa Veteläinen /kesk
 Jukka Vihriälä /kesk
 Markku Vuorensola /kesk
 Matti Väistö /kesk”

P u h e m i e s : Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään, ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on ulkoasiainvaliokunnan varajäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että ulkoasiainvaliokunnan varajäseneksi on valittu ehdokaslistan mukaisesti ed. Dromberg.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta ja eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta sekä eduskunnan vaalisäännön 1 §:n muuttamisesta

Ainoa käsittely

Puhemiesneuvoston ehdotus 1/1996 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö 5/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen päätösehdotuksen, ehdotuksen eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta, yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

41 ja 52 d §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäne, että nyt hyväksytty eduskunnan työjärjestyksen muutos tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1996.

Hyväksytään.

Eduskunta ryhtyy toisen päätösehdotuksen, ehdotuksen eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta, yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

3 a ja 63 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy kolmannen päätösehdotuksen, ehdotuksen eduskunnan vaalisäännön 1 §:n muuttamisesta, yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäne, että nyt hyväksytty eduskunnan vaalisäännön muutos tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1996.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 39/1996 vp (Jouko Jääskeläinen /sklym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4) asiasta.

Keskustelu:

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Eiliselä kyselytunnilla käytiin läpi kotihoidon tukeen liittyviä asioita, heitettiin erilaisia teesejä, tulevaisuuden näköaloja. Jatkossa 1/10 väestöstä on töissä ja tuottaa silti saman määrän hyvinvointia kuin tällä hetkellä. Todettiin, että työttömyystuen ja kotihoidon tuen yhteensovittamisessa on ongelmia. Pääministeri heitti oman teesinsä, onko kotihoidon tuen taustalla ajatus saada naiset kotiin jne.

Hyvät edustajat, työttömyys merkitsee käytännössä sitä, että monien eläketurva jatkossa olennaisesti heikkenee tai on pienempi, kuin sen kuuluisi ja olisi oikeudenmukaista olla. Siksi kristillisen liiton eduskuntaryhmä on tehnyt ne

kaksi aloitetta, jotka koskevat itse asiassa kolmea eri asiaa, ja jotka tänään ovat lähetekeskustelussa. Niiden ajatuksena on se, että palkkaa ja sosiaaliturvaa tulisi saada tehdystä työstä, ei tekemättömästä vaan tehdystä työstä, ja että kun tehdään yhteiskunnallisesti merkittävää työtä, siitä myös palkittaisiin. Kyse on siis oikeudenmukaisesta hyvinvoinnin jaosta yhteiskunnassa, jossa sittenkin määrällinen hyvinvointi on lisääntymässä eikä vähenemässä, niin kuin pari vuotta sitten hetken aikaa tapahtui.

Meidän mielestämme kotihoidon tuki yhdistettynä näihin esityksiimme ja varmasti eräisiin muihinkin toimenpiteisiin olisi nopein ja oikeudenmukaisin tapa huolehtia järkevästä palkkatyön vuorottelujärjestelmästä. Tällä hetkellähän työmarkkinat ovat monessa suhteessa jumissa. Nämä toimenpiteet omalta osaltansa joustavoittaisivat niitä.

Suomen Naisyhdistys on Leena Löyttyniemen ja Marja Viidan allekirjoittamassa kirjeessä lähestynyt meitä jokin aika sitten. He toteavat muun muassa, että koti tai kodinomainen paikka on pienen lapsen, mutta myös dementoituvan vanhuksen kannalta paras elinympäristö. Erityisesti niissä perheissä, joissa on pieniä lapsia, vammaisia tai vanhuksia, on kotitöitä muillekin jakaa. Eikä senkään pitäisi olla pahasta, jos työssä käyvät vanhemmat haluavat teettää kotityöt muilla saadakseen itselleen vapaa-aikaa. Ne, joilla olisi mahdollisuus palkata kotiapua, voisivat todennäköisesti tarjota lapsille ja vanhuksille keskimääräistä paremmat elinolot. Kateus ei saisi estää toteuttamasta lähimmäistemme parasta.

Siksi olemme esittäneet itse asiassa hyvin yksinkertaista mallia siitä, miten tämä hallituksen pitkään pätkäilemä asia voitaisiin toteuttaa. Meidän esityksemme tuloverolain 31 §:n uudeksi 5 momentiksi olisi seuraava: "Perheen huoltajalla on oikeus verovähennyksen tekoon, jos kotiin on palkattu henkilö hoitamaan alle kouluikäistä lasta tai vanhusta, vammaista tai pitkäaikaissairasta niin kuin asetuksella on erikseen säädetty." Yksityiskohtiahan aina näihin täytyy liittää.

Meidän mallimme on se, että vähennys tehdään valtioverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta — siellä on kaksi teknisesti erilaista termiä, sisältö on sama — ja se olisi puolet ja enintään 4 000 markkaa aiheutuneista palkkauskustannuksista kuukaudessa. Vähennyksen perusteena ovat ensisijaisesti sosiaali- ja eläkemarkus sekä veronpidätykset sekä toissijaisesti palkansaajalle

maksetut suoritukset. Korostamme siis sitä, että tässä harmaa talous tulisi oikealla tavalla näkyviin, missä sitä tehdään, ja ne, jotka ovat tähänkin asti halunneet rehellisesti toimia, saisivat oikeudenmukaisen kohtelun.

Lueskelin äsken nopeasti keskustan ryhmäaloitetta, joka tässä on kohta käsittelyssä. Mallit ovat aavistuksen verran erilaisia teknisesti, mutta varmasti näistä malleista oikeat ratkaisut löytyvät, kun poliittinen tahto on asia hoitaa. (Ed. Aittoniemi: Kepulla on parempi!) — Senhän voi sitten eduskunta miettiä, ed. Aittoniemi, mikä on parasta. Tehdään sitä, mikä on perheelle parasta.

Lisäksi haluamme kiinnittää kahteen muuhun asiaan huomiota. Olemme todenneet, minkä tilastotkin kertovat aika räikeästi, että tuloverolaki kohtelee epätasa-arvoisesti sellaisia perheitä, joissa toisella huoltajista on tuloja, mutta toisella ei ole siksi, että hän tekee kotona hoitotyötä. Tällaiset perheet ovat todellisessa tuloloukussa, joka olisi helposti poistettavissa siten, että ansiotuloja saava puoliso voisi tehdä ylimääräisen vähennyksen sekä valtion- että kunnallisverotuksessa.

Tässä mallimme on se, että perheessä, jolla on huoltovelvollisuus, saisi enemmän ansaitseva puoliso tehdä ylimääräisen 25 000 markan vähennyksen valtion- ja kunnallisverotuksessa. Vähennystä korotettaisiin 5 000 markalla toisesta, kolmannesta ja neljännessä lapsesta, kuitenkin enintään 40 000 markkaan. Ylikin voidaan mennä tietysti, jos siitä sovitaan.

Perusvähennystä voidaan korottaa maksimimäärään myös vanhuksen, vammaisen tai pitkäaikaissairaan hoidosta, siten kuin sitten erikseen yksityiskohdista asetuksella säädettäisiin.

Olennaista mallissamme on se, että tämä todella suosisi tietyn elämäntilanteen tai -tavan valinneita perheitä, ja tätä vähennystä pienennettäisiin sillä määrällä, joka vähemmän ansaitsevalla puolisolalla on verotettavaa palkka- ja pääomatuloa. Mielestämme nämä tekniset muutokset, joissa tietenkin aina summista voidaan keskustella, mikä on oikein, auttaisivat eteenpäin sellaista ryhmää, jolla ei ole mahdollisuutta tai halua palkata ulkopuolista hoivatyöntekijää. Eli itse asiassa on kyse kahdesta eri ryhmästä. Kuitenkin elämäntilanteet saattavat vaihtua ja koskea samoja ihmisiä eri vuosina, eri aikoina.

Lisäksi haluamme vakavasti kiinnittää huomiota siihen, että tällä hetkellä eräät elämänvaiheet jäävät kokonaan ilman eläketurvaa. Niin kuin äsken totesin, todellinen ongelma jatkossa

on se, että työttömyysaika kuluttaa monien ihmisten tulossa olevaa eläketurvaa tällä hetkellä. Tällaisia eläketurvaa tuottamattomia vaiheita ovat muun muassa kotona tehtävä hoitotyö, opiskelu- ja asevelvollisuus aika. Meidän mielestämme tämä tilanne ei ole täysin oikeudenmukainen. Esimerkiksi Manner-Euroopasta, lähinnä Saksasta, löytyy toisenlaisiakin eläkeratkaisuja.

Olisi perusteltua siirtyä siihen ajatteluun, että kaikki yhteiskunnan kannalta merkittävä työ oikeuttaisi eläketurvaan. Tällöin nykyiset suuret työeläkeläisten ja pelkän kansaneläkkeen varassa elävien eläkeläisten eläke-erot tasoittuisivat ja käytännössä kahden järjestelmän tarve poistuisi kokonaan. Kumpi nykyisistä järjestelmistä hoitaisi tämän uuden, on sopimuskysymys. Samalla mahdollistettaisiin nykyistä luontevampi siirtyminen väliaikaisesti työelämästä muihin tehtäviin ja aikanaan takaisin työelämään. Työmarkkinain nykyinen jäykkyys voisi samalla helpotua.

Aloitteella pyritään hoivatyöntekijöiden aseman korjaamiseen. Muita ryhmiäkin voitaisiin ottaa jatkossa mukaan, harkita heidän asemansa. Ehdotettu uudistus ei saisi nostaa työnantajien ja työntekijöiden eläkemenoja, ja siksi tällä hetkellä alle 30—35-vuotiaiden eläkekertymää voitaisiin laskea, koska juuri heidän ikäluokkansa ja myöhemmin eläkekertymän piiriin tulevien oikeuksia tällä lailla parannettaisiin. Tämä heikentyminen toteutuisi aikanaan, ehkä 30 vuoden päästä, ja tasoittuisi tuolla ikäluokalla ja -ryhmällä juuri hoivatyöstä saatavalla lisäedulla. Siksi kertymäprosenttien muutoksesta tulisi asian edessä säätää erikseen. Uskomme, että hallitus tähänkin tarttuu ja lähtee asiaa edistämään.

Lakiehdotushan sisältää TEL-lainsäädännön muutoksen, mutta etu on tarkoitettu sen ehdot täyttävälle heidän eläkejärjestelmistään riippumatta. Lain tekninen sanamuoto on rakennettu aika yksinkertaiseksi. Eläketurvaa karttuu kotona tehdystä hoivatyöstä silloin, kun eläkkeen kertymisestä ei ole muussa laissa säädetty. Todeetaan, että eläketurvaan oikeuttavaksi hoivatyöksi katsottaisiin alle kolmivuotiaan lapsen, kahden alle kouluikäisen lapsen tai kolmen alle kymmenvuotiaan lapsen hoitaminen kotona sekä vanhuksen, vammaisen tai pitkäaikaissairaana kotona tai kodinomaisissa olosuhteissa tapahtuva hoitaminen, siten kuin tarkemmin erikseen säädetään.

Arvoisa rouva puhemies! Toivomme, että hallitus ja myöskin valiokunnat niiden ehdinkojen

keskellä, missä tässä maassa nyt ollaan, ripeästi tarttuvat myöskin uusiin ajatuksiin silloinkin, kun ne eivät ole aivan vanhojen kaavojen mukaisia.

Edustajat M. Markkula ja Laitinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Ed. Jääskeläisen aloitteessa oleva periaate, jonka mukaan eläketurvaa pitäisi karttua myös kotona tehdystä hoivatyöstä silloin, kun eläkkeen kertymisestä ei ole muussa laissa säädetty, on mielestäni oikea. Tässä mielessä ed. Jääskeläisen aloite ansaitsee tulla käsitellyksi asianomaisessa eduskunnan valiokunnassa. On tietenkin selvä epäkohta, että tällä hetkellä esimerkiksi juuri kotona tehtävä hoivatyö, mutta myös eräät muut elämäntilanteet, ovat sellaisia, että ei kerry eläketurvaa.

Ongelma ed. Jääskeläisen aloitteessa mielestäni kuitenkin on se, että hän ehdottaa tämän uudistuksen rahoittamiseksi 30—35-vuotiaiden eläkekertymän alentamista. Olisin hyvin varovainen tekemään tällaisia ehdotuksia. Olen huomannut, että edellisen hallituksen ohella myöskin nykyinen on kyllä hyvin innokas tarttumaan nimenomaan sellaisiin ehdotuksiin, joissa lähtökohtana on nykyisen eläkekertymän heikentäminen ja nykyisten eläkkeiden leikkaaminen tavalla tai toisella. Siksi en pidä tätä ratkaisumallia sinänsä todellisen epäkohdan korjaamiseksi oikeana.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Minäkin henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että aloite on varsin ajankohtainen ja varmasti harkitsemisen arvoisen. Toisaalta tässä yhteydessä haluaisin kiinnittää huomion vielä ehkä suurempaan ongelmaan, jotka ovat lyhytaikaiset työsuhteet ja niistä kertymätön eläke. Nythän työsuhteista, jotka kestävät alle 30 päivää, ei aina kerry eläkettä eikä muuta sosiaaliturvaa. Niin kuin me tiedämme, eräillä aloilla, erityisesti naisvaltaisesti palvelualoilla, tätä käytetään aivan tarkoituksella hyväksi. Me tiedämme yhtiöitä, jotka pilkkovat työsuhteen aina kestävänsä alle 30 päivää. Toivoisin, että hallitus mahdollisimman nopeasti toisi esityksen siitä, että eläketurvaa kertyisi kaikista työsuhteista, kestivät ne kuinka lyhyen aikaa tahansa. Samanaikaisesti toivon myös tälle ed. Jääskeläisen aloitteelle vakavaa käsitteilyä valiokunnassa.

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa puhemies! Mielelläni kannatan ed. Elon esittämiä ajatuksia.

Ed. Jääskeläisen lakialoite on minunkin mielestäni tärkeä erityisesti sen takia, että näkökulmahan on se, että meidän pitää määritellä työn käsitettä uudella tavalla. Olen itse ainakin sosiaalidemokraattina sitä mieltä ja olen seurannut myöskin tältä osin käytyä keskustelua. Pykäläehdotuksen jälkimmäisessä osassa puhutaan nimenomaan kotona tapahtuvasta vanhuksen, vammaisen ja pitkäaikaissairaana hoidosta ja siihen liittyvästä työstä. Käsitteykseni mukaan tähän suuntaan, mitä lakiehdotuksessakin ehdotetaan, tulisi voida edetä hyvinkin nopeasti. Sen sijaan olen itse jonkin verran epäileväinen erityisesti yhteiskunnan taloudellisten resurssien riittävyys takia sen suhteen, miten tämä olisi ulotettavissa pienten lasten hoitoon. Se on minusta enemmän resurssikysymys. Mutta erityisesti kotona tehdyn hoivatyön, kuten vanhusten hoitamisen, kohdalta näin tulisi edetä, kuin lakialoitteessa esitetään. Sen sijaan en nyt ota kantaa niinkään näihin teknisiin yksityiskohtiin, joihin ed. Jääskeläinen viittasi. Niitä varmaan sitten niin hallituksessa kuin lakialoitteen käsitteilyssä valiokunnassa kannattaa miettiä tarkemmin.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti ed. Laaksolle haluan vastata rahoituskysymyksestä. Pyrin aika suureen rehellisyyteen ja realismiin näitten eläkemaksuasioitten suhteen, ja siksi perusteluissa myöskin tuo asia mainittiin. Sille ikäryhmälle, josta tässä puhutaan ja joka todella ehkä joskus 35 vuoden päästä tulisi eläkeikään, kuitenkin kokonaisuus olisi ehdottomasti positiivinen. Täytyy tietysti ajatella sitäkin, etteivät eläkemaksujen kokonaisuudet tässä valtavasti lisääntyisi, vaan että oikeudenmukaisuutta lisättäisiin.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tästä asiasta on keskusteltu monia kertoja, ja useat kansanedustajat ovat tehneet siitä kyselyitä. Tämä on tietysti yhteiskunnassa niiden osalta, jotka kotona tekevät työtä, erittäin suuri ongelma ja pulma.

En voinut olla käyttämättä tätä puheenvuoroa korostaakseni hallituspuolueiden kansanedustajien tietynlaista kaksinaamaisuutta yleensä tällaisissa asioissa, joissa opposition taholta tuodaan jokin merkittävä uudistusesitys, joka on yhteiskunnallisesti tärkeä. Sekä vasemmistoliiton että sosiaalidemokraattien kansanedustajat ovat kaikki samaa mieltä. Jotka kuuntelevat näi-

tä ilmaisia täällä, ovat varmoja, että parin viikon kuluttua laki on jo voimassa. Kokouksen taholta suhtaudutaan vähän jyrkemmin tällaisiin asioihin. Sieltä ei oteta kantaa suuntaan eikä toiseen. Toivoisin, että edustajat Elo, Gustafsson ja myös Laakso, jotka lämpimästi tätä asiaa tervehtivät täällä, ryhtyvät voimakkaisiin toimenpiteisiin omissa ryhmissään, että tällainen asia vietään läpi, tai sitten eivät esittele täällä salissa myönteisiä näkemyksiään, jos ne eivät ole kerran todellisia.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Aloite sinällään on aivan hyvä perusteluineen. Yhteen asiaan puuttuisin, maksukysymyksen.

Mielestäni tulevia eläkkeitä ei pitäisi lähteä sillä tavalla leikkaamaan tasaviivalta, niin kuin tässä ajatellaan, vaan tulisi hakea oikeudenmukaisuutta siinä, onko mahdollista tässä yhteiskunnassa tehdä niin, että suuria eläkkeitä jossakin vaiheessa voitaisiin kutistaa, leikata. Monet tietysti sanovat, että niitä on kuitenkin niin vähän, että se ei vaikuta paljon. Minusta oikeudenmukaisuuskäsityksen mukaan sieltä olisi varaa ottaa ja sitten hoitaa pienempiä eläkkeitä, jotka ovat köyhillä. Tämä on tavallaan vähän syrjään jäänyt joukko, jolle ei eläke sillä tavalla kartu muuten kuin kansaneläke tietysti.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti ed. Lahtelalle: Kun viitataan tässä Saksaan, niin siellä on eläkeleikkuri noin 20 000—25 000 markan korkeudessa. Sen suurimmasta palkasta ei virallista eläkettä tietojeni mukaan kerrykään. Tällainen varmasti sopisi meille Suomeenkin. Jos joku itse haluaa maksaa itselleen lisää eläkettä, niin sehän on oikein.

Ed. Räsänen: Rouva puhemies! Suomalaisissa kodeissa tehdään varsin paljon palkatonta työtä. On arvioitu, että keskimäärin seitsemän tuntia päivässä suomalaisissa kodeissa tehdään palkatonta työtä, josta naiset hoitavat valtaosan, noin 70 prosenttia. Prosenttimäärä ei ole kovin paljon muuttunut esimerkiksi kymmenen viime vuoden aikana. Kotityön arvohan on varsin huomattava. Se on arvioitu noin 230 miljardiksi markaksi, mikä merkitsee 45:tä prosenttia bruttokansantuotteesta. Merkittävä osa tästä on juuri tällaista hoivatyötä, mihin aloitteissa viitataan.

Itse ajattelen, että erityisesti naisten palkatta tekemän työn arvostuksenkin lisäämiseksi tällainen aloite on varsin tarpeellinen.

Ed. Elo: Rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle haluaisin vain todeta, että omassa puheenvuorossani korostin kuitenkin sen ensisijaisuutta, että kaikesta palkkatyöstä, olipa työn kesto kuinka lyhyt tahansa, kertyisi sekä eläkettä että muuta sosiaaliturvaa. Nythän, niin kuin tiedämme, yritykset käyttävät tätä väärin. Palvelualalla, hotelli- ja ravintola-alalla, yritykset käyttävät tätä väärin, ehkä jotkut muutkin. Pilkotaan työsuhteita eikä kerry eläkettä. Olen kyllä huomannut, ettei ed. Aittoniemi eikä keskustan edustajista kukaan muukaan ole kiinnittänyt huomiota tähän asiaan. Sen sijaan omassa puheenvuorossani totesin vain, että ed. Jääskeläisen aloite ansaitsee vakavan keskustelun ja pohdinnan valiokunnassa.

Mitä tulee ed. Lahtelan puheenvuoroon, olen henkilökohtaisesti tämän vuoden mittaan esittänyt julkisuuteen parikin kertaa sen ajatuksen, että Suomessa tehtäisiin eläkekatto. Oecd:n viimeisen maakohtaisen kertomuksen mukaan Suomen eläketurva on tällä hetkellä noin 10 prosenttia bruttokansantuotteesta eli 50 miljardia maksetaan eläkkeitä. Se nousee vuoteen 2020 mennessä 18 prosenttiin. Se tarkoittaa sitä, että yhä useampi suomalainen tulee saamaan suuria eläkkeitä, tuollaisia 15 000:n, joka tapauksessa yli 10 000:n, meneviä eläkkeitä. Mielestäni eläkekatto pitää Suomessa ehdottomasti säätää noin 15 000 markan tuloihin, niin että normaali palkansaaja kuitenkin saa täyden eläketurvan 60 prosentin mukaan ja sen jälkeen suurista tuloista ruvetaan leikkaamaan.

Edustajat Halonen ja Biaudet merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo otti esille epätyypilliset työsuhteet. Se on sinällään tärkeä asia, mutta on hyvin olennaista erottaa syy ja seuraus. Kun me emme pysty epätyypillisistä työsuhteista antamaan riittävää eläketurvaa ja toisaalta epätyypilliset työsuhteet lisääntyvät, niin olennainen kysymys on suomalaisen työn kokonaishinta. Minusta siihen meidän eduskuntalaitoksena tulisi puuttua.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Meillä on paljon esimerkkejä siitä, kuinka hoivatyötä kotona tehneet ovat joutuneet todellakin eläketurvansa osalta erittäin huonoon asemaan. Meillä on kymmeniätuhansia nyt eläkkeellä olevia

äitejä, jotka ovat tehneet päivätyönsä perheen piirissä. Tällä hetkellä he saavat pelkän kansaneläkkeen, joka on noin 2 500 markkaa kuukaudessa. Luulisin, että yksi kaikkein kiireellisimmistä tehtävistä olisi juuri näiden pitkään hoitotyötä usein isonkin perheen parissa tehneiden ja nyt hyvin pienellä eläkkeellä toimeentulevien aseman välitön parantaminen.

Itse en kuulu niihin vasemmistolaisiin, jotka väittävät, että pelkän kansaneläkkeen varassa elävät ovat vain vauraiden maatalojen entisiä emäntiä. Tiedän lähipiiristäni paljon sellaisia eläkeläisiä, jotka todellakin ovat tehneet miehen ollessa työssä päivätyönsä kotona perheen piirissä. Tällä 2 500 markan eläkkeellä ei todella tällä hetkellä varsinkaan pääkaupunkiseudulla millään tahdo tulla toimeen. Siksi pitäisin kiireisimpänä asiana sitä, että tältä osin ryhdyttäisiin korjaustoimiin.

Tuen myös ehdottomasti sitä ed. Elon näkemystä, että määrällisesti suurin epäkohta tällä hetkellä on se, että alle 30 päivän työsuhteista ei lainkaan kerry eläkettä eikä myöskään muita sosiaalisia etuja. Tämä antaa mahdollisuuden erilaiseen keinotteluun, jota nyt paljon tapahtuu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

4) Lakialoite laiksi tuloverolain 31 §:n muuttamisesta

Lakialoite 40/1996 vp (Jouko Jääskeläinen /sklym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Lakialoite laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 41/1996 vp (Minna Karhunen /kok)

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Olen pahoillani, että ed. Karhunen ei ole täällä, varsinkin kun häntä varten panin päälle tällaisen

neonvärisen kravatin. Mutta ehkä hän näkee sen myöhemmin ja saan myös tilaisuuden perustella näkökohtiani tästä hänen tekemästään lakialoitteesta paremmin. Puutun muutamaan perusteluosan väitteeseen.

Hän toteaa dieselpakokaasujen haitallisen vaikutuksen vuonna 1988 tehdyn mittauksen perusteella. Dieselmoottori on kehittynyt valtavasti sen jälkeen. Siinä on hiukkasloukkuja, citydieselpolttoaine on tullut mukaan kuvaan, ja tällä hetkellä dieselmoottorin hyötysuhde on aivan ylivoimainen kaikista polttomootoreista. Nykyaikainen dieselmoottori aiheuttaa myös aivan ylivoimaisesti vähiten haitallisia päästöjä. Ongelma on tietysti se, että uusia dieselmoottoareita ei vielä ole kaikkialla ja kestää aikansa, ennen kuin ne tulevat. Mutta tekniikka on ratkaistu.

Hän myös viittaa Los Angelesin ilmanlaatuun ja toteaa, että sähköauto olisi erinomainen ratkaisu. Epäilemättä se olisi erinomainen ratkaisu, enkä millään muotoa halua olla esteenä hänen esityksensä hyväksymiselle. Kuitenkin on pakko sanoa, että Los Angelesin ilmanlaatu on huomattavasti parempi, kuin yleisesti Suomessa väitetään. Kaliforniassa typen oksidien raja esimerkiksi on 100 mikrogrammaa per kuutio, ja on todettava, että kun Lontoossa on 75 mikrogrammaa ja Madridissa 80, niin Los Angelesissa on 70, Kööpenhaminassa 52, Oslossa 50 ja Helsingissä 45.

Edelleen hän toteaa, että uudet akut ovat erittäin suorituskykyisiä. Mielelläni perustelen hänelle myös, mihin hintaan niitä uusia suorituskykyisiä akkuja saadaan aikaan, ja niiden tuhoaminen aikanaan romutusikäisenä aiheuttaa sen verran päästöjä, että päättää huimaa.

Öljyä on ed. Karhusen mielestä jäljellä 40 vuodeksi. Vuonna 74, kun oli öljykriisi, öljyä maapallolla oli jäljellä 10 vuoden käyttöä varten, ja sitä mukaa sitten reservit ovat kasvaneet ja pelaavat markkinavoimien ehdoilla. Öljyä on aina uhkaavan vähän jäljellä, jotta hinta pysyisi sopivana.

Kaiken kaikkiaan mielelläni haluan tehdä tietäväksi, että sähköauton ongelma näkyy, kun tarkastellaan sen päästöjä ja ympäristöhaittoja koko sen elinkaaren aikana. Sähkömoottorin valmistukseen kuparikäämityksineen ja muineen kuluu enemmän energiaa ja se aiheuttaa enemmän päästöjä samoin kuin akkujen valmistus ja myöhemmin akkujen romutus sillä tavalla, että ympäristöhaittoja ei synny, niin että tämä kaikki tulee maksamaan paljon enemmän ja aiheuttaa enemmän ympäristöhaittoja kuin polttomootto-

riauton valmistus ja romutus ympäristöä säästävän koko polttomootoriauton elinkaaren aikana. Eli sähköauto on kaiken kaikkiaan elinkaarensa mitassa huomattavasti haitallisempi ympäristölle toistaiseksi. Mutta en halua olla kehityksen esteenä ja toivon, että hänen lakialoitteensa hyväksytään.

Ed. Norrback merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

6) Lakialoite tuloverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 42/1996 vp (Aapo Saari /kesk ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Työttömyys on yhteiskuntamme tämän hetken polttavin ongelma. Tätä tosiasiaa ei saa unohtaa, eikä se saa jäädä muiden sinänsä tärkeiden asioiden varjoon. Hallitus on ollut onneton ja voimaton työttömyyttä alentavien keinojen löytämisessä. Hyvätkin ajatukset ja yritykset ovat monesti lopulta kaatuneet hallituksen sisäisten erimielisyyksien ja päättämättömyyden vuoksi. Viimeistään ideologinen linnoittautuminen vanhoihin asemiin on estänyt välttämättömien uudistusten etenemisen.

Hyvä — tai paremminkin huono — esimerkki tästä on kotitalouksissa tehtävän työn edistäminen. Tuo asia oli kovastikin julkisuudessa viime kesänä. Hallitusryhmien taholta vakuutettiin hyvää tahtoa. Kuitenkin valtion ensi vuoden talousarvioesityksessä on tässä kohdin suuri pettymys. Kotitalouksien työllistämisen helpottamiseksi esitetään kokeilua ja siihen 25 miljoonan markan määrärahaa. Kokeilun sisällöstä ei ole vielä mitään tietoa eikä yksimielisyyttä. Tällä tavalla hukataan aikaa eikä työttömyyden puolittamiseen tältä osin ole näköpiirissä apua.

Keskustan ryhmäaloitteessa esitämme kotitalouksien työllistämisen helpottamiseksi konkreettisen ja nopeasti toteutettavan mallin. Sen mukaan kotitalouksille myönnettäisiin oikeus

vähentää verotuksessa palkkakustannuksia, jotka johtuvat niiden teettämästä työstä kotitalouden hyväksi. Kysymyksen tulevat erilaiset tehtävät, jotka luontevasti ja luontaisesti ovat kotona tehtäviä. Tällaisia ovat erilaiset hoitotyöt niin lasten kuin vanhustenkin hyväksi sekä puhtaanapitoon liittyvät työt, asuntojen remontoiminen ym.

Esittämämme malli soveltuu sekä pitempikäisen kokoaikatyön teettämiseen että ns. keikkatöihin. Työn voi antaa tehtäväksi yksityiselle henkilölle, elinkeinonharjoittajalle, yritykselle tai työosuuskunnalle. Mahdollisuudet ovat siis moninaiset. Mielestäni tätä mallia ei voi ampua alas leimaamalla se jotenkin vähäpätöiseksi piikatyön teettämiseksi. Sitä paitsi piikatyön leiman saanut työ on mielestämme äärimmäisen arvokasta työtä.

Vähennys tulisi esittämässämme mallissa tehtäväksi ensisijaisesti valtion tuloverosta. Alaraja olisi 500 markkaa ja katto 25 000 markkaa vuodessa. Työpäivää kohti yhteiskunnan tuki olisi noin 100 markkaa eli työllistämisen kustannuksena yhteiskunnalle hyvin edullinen.

Arviomme mukaan mallimme loisi 20 000—30 000 uutta työpaikkaa. Se alentaisi verokiilaa ja vähentäisi harmailla markkinoilla tapahtuvaa toimintaa. Sentapaiset työt, joita aloitteessamme kuvaillaan, sikäli kuin niitä ei ehditä, jakseta tai osata tehdä itse, hyvin yleisesti nykyään teetetään pimeänä työnä, josta ei veroja eikä muita yhteiskunnan kantamia maksuja makseta.

Mielestämmä näin saataisiin todellinen ja mielekäs työn jakamisen keino käyttöön. Kaiken lisäksi, kun keino vähentäisi pimeää työtä, se olisi myös valtionalouden kannalta suurin piirtein neutraali. Hyöty koituisi näin ollen laajasti koko yhteiskunnalle työttömien työllistämisenä, ihmisten arkipäivän helpottumisena, työttömyysturvan kustannusten alenemisena ja verotulopohjan laajenemisena.

Arvoisa puhemies! Toivon, että hallitus tarttuisi keskustan kädenojennukseen ja ottaisi esittämämme mallin kotitalouksien työllistämisen todelliseksi vaihtoehdoksi ja että mallimme saisi eduskunnassa arvoisensa käsittelyn.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Viime kevään ja kesän aikana käytiin todellakin hyvin vilkas keskustelu kotitalouksien mahdollisuuksista tarjota uusia työpaikkoja. Olin kovin pettynyt siihen, että hallitus budjettiesityksessään ei ollutkaan päässyt sopuun oikeasta mallista, jolla kotitalouksia olisi työn antamiseen rohkaistu. Sen

sijaan asia jälleen lykättiin uuden työryhmän selvitettäväksi. Kenties ensi kesänä olisi alkamassa jonkinlainen kokeilu asian tiimoilta.

Siksi pidän erittäin hyvänä sitä, että olemme keskustan eduskuntaryhmässä saaneet aikaan tämän lakialoitteen. Kotitalouden teettämää työtä niin lastenhoidon, vanhustenhoidon, siivouksen kuin kodinkorjauksenkin piirissä on kaikkein tehokkainta rohkaista juuri verovähennyksellä. Vähennyksen summa, 30 prosenttia maksetuista palkoista, vähennettynä valtionverosta on sillä tavalla kohtuullisesti mitoitettu, että se on todennäköisesti valtiontalouden kannalta hyvin neutraali. Tuleehan tästä valtiolle tuloja sen seurauksena, että palkattava työntekijä joka tapauksessa maksaa omat veronsa valtion pussiin. Tällä hetkellä, harmaan talouden laajuuden aikana, hyvin usein nämä joka tapauksessa erilaisia lyhyitä hoitotöitä ja korjaustöitä kodeissa tekevät henkilöt tekevät työt pimeinä siksi, että kustannukset ovat liian korkeat ja byrokraatia on hankalaa.

Ylipäätään lakialoite toteutuessaan toisi kodit työnantajina samalle viivalle yritysten kanssa. Nythän kotien teettämästä työstä tavallaan verot maksetaan kahteen kertaan, koska ensin on jokaisen maksettava palkastaan omat tuloveronsa, ja sen jälkeen vielä, jos teettää jotakin remonttistöitä tai lastenhoitotöitä, työntekijä maksaa vielä toiset verot.

Aloite eroaa käsittelyssä olleesta kristillisen liiton aloitteesta siinä, että emme halua rajata kotitalouksien työn teettämisen mahdollisuuksia pelkästään hoitotyöhön. Minusta on ihan perusteltua, että myös todella remonttityöt, siivoustyöt ja muut vastaavat luetaan verovähennyksel-
poiseksi työksi.

Mielestäni keskustelussa oikeastaan liian vähälle on jäänyt se näkökulma, mikä merkitys tällaisella kotien työnantajiuudella olisi esimerkiksi perheiden arkipäivän helpottamisessa ja yli-
päättään työn jakamisessa. Yleensä työn jakamisella tarkoitetaan sitä, että varsinaista palkkatyötä jaetaan sapattivapaa-, osa-aikatyö- ym. järjestelyillä. Sen sijaan vähemmälle on jäänyt se, että tänä päivänä palkkatyössä olevat, etenkin naiset, tekevät kyllä hyvin pitkää päivää. Työelämä on jo sellaisenaan kiristynyt, työtahti on voimistunut. Koko ajan saa tehostaa ja tehostaa, ja sitten illalla saa vielä tehdä toisen työn eli koti-
työt päälle.

Tämä nykymalli on, voisiko sanoa, itsepalveluyhteiskunta, jossa erilaisten palvelujen tarjoaminen ja ostaminen ei kannata. Ostamista taval-

laan henkisellä tasolla jopa vielä vähän paheksutaan, kun puhutaan piikatyöstä. Tällainen ajattelutapa lisää erityisesti työssäkäyvien naisten taakkaa. Minusta tämä piikakeskustelu on ollut aivan outoa: Jos me tilaamme kotiin vaikka maalarin tekemään maalaustöitä, ei häntä kukaan kutsu rengiksi. Minkä takia sitten sitä, joka tulee tekemään lastenhoitotöitä, kutsuttaisiin piiksi? En ymmärrä. Tai jos vaikka perheen isä vie auton huoltoasemalle pesulaan, se on aivan luonnollinen asia, mutta jos perheen äiti ei jaksaa muitten töiden ohessa tehdä suursiivousta tai ikkunanpesua, niin se on jotenkin vähän paheksuttavaa, että onpas se outoa, ettei jakseta näitä töitä tehdä. Minun mielestäni tämä on myös tasa-arvokysymys; kotona tehtävien töiden vähätteleminen pitäisi lopettaa ja niitä pitäisi arvostaa yhtä tärkeinä ja ammattitaitoa vaativina kuin kaikkia muitakin, ns. miesten töitä.

Verovähennyksen antaminen kotitalouksille ei yksin ratkaise tätä ongelmaa, sillä kotitalouksien mahdollisuuksiin antaa työtä kiteytyy monia muitakin nykyisen yhteiskunnan yli-
päättään työn antamisen ongelmia. Paitsi että työn antamisessa on niin korkeat kulut, ettei kannata palkata, niin myös byrokraatia on hyvin hankala. Joutuu täyttämään niin monenlaista plankettia ja lomaketta, että siinä helposti tahto loppuu ja tulee hyvin houkuttelevaksi harmaan työn piiriin siirtyminen. Etenkin vanhuksilta on liikaa vaadittu, että he osaisivat pankin ja vakuutusyhtiön kaikki lomakkeet täyttää. Siksi olisi verovähennyksen ohella tärkeää, että yksinkertaistetaan työnantajan velvollisuuksien hoitoa. Kehitetään vaikka jokin sellainen älykortti taikka muu pankkikorttiin verrattava, millä nämä maksut saataisiin yksinkertaisesti hoidettua. Olisi paras-
ta, jos ne voisi maksaa yhdelle tilille, jolta valtio hoitaisi työnantajamaksujen tilittämisen eri osapuolille, vakuutusyhtiöille ja vastaaville.

Kolmanneksi, täytyisi yksinkertaistaa sitä, miten työttömät etenkin kykenevät ottamaan vastaan näitä töitä. Edelleenkin kaikkien uudistuksen jälkeenkin on esteitä eivätkä työttömät kykene helposti ottamaan vastaan lyhyitä työsuhteita, yhden ja kahden tai puolenkin päivän töitä. Ilmeisesti suurimmat esteet liittyvät siihen, että joissakin työttömyyskassoissa viivästy päivärahojen maksu pätkätöitten seurauksena ja pienituloiset eivät uskalla ottaa sitä riskiä, että joutuisivat odottamaan kuukauden tai kaksi päivärahajensa maksatusta. Näihin pitäisi ehdottomasti saada korjaus. Samaten pienimpien tulojen verotusta pitäisi reilusti keventää niin, että yli-

päätään pienetkin työt ovat kannattavia. Lähi-vuosina tulisi kehittää myös sellaista kansalaisen perustulomallia, jolla tulolla voitaisiin täydentää pieniä palkka- ja yrittäjätuloja.

Kotitalouksien työnantamisen helpottami- seen tuli viime keväänä mielenkiintoisella tavalla myös uusia, voisiko sanoa, tieteellisiä perustelu- ja. Professoriryhmä, jossa olivat mukana profes- sorit Laitamäki, Lehti ja Paasio, teki selvityksen, jonka nimi oli Toimivaan palveluyhteiskuntaan. He totesivat, että yksityisen henkilöpalvelusek- torin kehittymättömyys on Suomen kansanta- louden kannalta suuri menetys. Suomesta puut- tuu henkilöpalvelusektorilta kansainväliseen ta- soon verrattuna useita kymmeniätuhansia työ- paikkoja. Henkilöpalvelujen vähäisyys laskee myös kansantalouden tuottavuutta, kun kalliin erikoiskoulutuksen saaneet ihmiset käyttävät useita tunteja viikossa henkilökohtaisten palve- lujen tuottamiseen itselleen. Pitkälle erikoistunut osaamispääoma on tehottomassa käytössä, kun sitä ei käytetä parhaiten tuottavaan tarkoituk- seensa. Henkilökohtaisten tuottavuuserojen ol- lessa kasvussa kehittymätön henkilöpalvelusek- tori muodostaa kansainvälisen kilpailuhaitan.

Tässä on aika mielenkiintoisesti arvioitu Suo- men tilannetta, ja mielestäni nämä professorit ovat oikeassa. Se, että meillä ei ole mahdollisuuksia ostaa tai tarjota palveluita niin, että se olisi kannattavaa, aiheuttaa monenlaista, voisiko sa- noa, väsymistä ja jaksamisen puutetta suomalai- seen yhteiskuntaan.

Lopuksi haluaisin vielä korostaa sitä, että se, että kotitalouksille annetaan verovähennyksen

kautta mahdollisuuksia teettää siivous-, hoito- ja remonttityötä, ei korvaa millään muotoa nykyis- tä lasten kotihoidon tukea. Lasten kotihoidon tukihan on tarkoitettu taas siihen, että äiti tai isä henkilökohtaisesti voi jäädä hoitamaan pieniä lapsia kotona. Molempia minun mielestäni jat- kossakin tarvitaan.

Toivon, että eduskunnasta ja valtiovarainva- liokunnasta löytyy rohkeutta viedä tätä aloitetta eteenpäin siitä huolimatta, että hallitus ei tästä asiasta ole saanut esitystä aikaan. Vaihtoehtona tälle verovähennykselle on esitetty sitä, että tuki annettaisiin yrityksille tai työttömien työosuus- kunnille. Mielestäni nämä asiat eivät ole millään tavalla keskenään kilpailevia. Työttömien muo- dostamat työosuuskunnat ovat oikein hyvä kei- no tarjota näitä palveluita, mutta kotitalouksia tulisi rohkaista myös käyttämään näitä hyväk- seen, ja tiedottamista ja markkinointia näistä pi- täisi lisätä, että kodit edes tietäisivät, mistä näitä pieniäkin palveluita voi tilata.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis- tunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio